

Te Akapapa'anga Tuatua Akamarama ki te au Mapu Angaanga no te Ture o te Ora'anga e te Turanga Meitaki o te Ngai Angaanga

Ko teia te au akataka'anga tinamou tei akanoo te Ture o te Ora'ang e te Turanga Meitaki o te Ngai Angaanga, Mataiti 1992. No te au aronga angaanga katoatoa teia ture, e pera katoa, no te au aronga angaanga ou, e te au tamariki apii e rave angaanga ra tei tātūataua ia, me kare ra, te angaanga ra i te tuatau orote, me kare ra, te rave angaanga ra kia kite ratou i te angaanga.

TE TURANGA MEITAKI MA TE KORE E KINO E TUPU

Ka anoano'ia toou pu ona angaanga kia "rave aia i te au takainga katoatoa" (kia rave aia i tei tau kia pera aia) i te:

- Teatea-mamao ma te akapāpu i te turanga meitaki o taau ngai angaanga, e pera katoa i te au apinga te ka tauturu i toou ora'anga e toou turanga meitaki i te ngai angaanga.
- Akapāpu i tetai ua atu au mea, te au apinga angaanga, te au apinga o te ngai angaanga, te au apinga tāmoumou, te au apinga o roto i te ngutuare (furniture) e te au apinga ke atu, e ka meitaki koe i te tā-angaanga i teia au mea katoatoa.
- Akapāpu e, kare e au apinga kino viivii pakari (hazards) i roto, me kare ra, i vaitata mai kia koe i taau ngai angaanga, e
- Akapāpu e, kua oti i te teatea-mamao'ia te au kimi'anga ravenga me tupu viviki ake te kino i te ngai angaanga.

Ka anoano'ia toou pu ona angaanga kia akataka meitaki i te au apinga kino viivii pakari i roto i taau ngai angaanga, ma te akakite atu aia kia koe no teia au apinga, e penei, ko te vaitata atu teia au mea kino kia koe, me kare ra, ko te riro e, naau e akatupu i te kino.

Ka anoano'ia toou pu ona angaanga kia akapāpu aia e, ko teea i teia au apinga kino viivii pakari, te au mea kino viivii pakari tikai. Ka anoano'ia toou pu ona angaanga kia kimi ravenga aia i te akakore i te au apinga kino viivii.

Me kare teia e rauka iaia i te rave, ka anoano'ia kia akaneke'ia teia au apinga ki tetai ngai ke (mei kona atu ia koe). Me kare teia nga ravenga e rua e rauka i te raveia, ka anoano'ia toou pu ona angaanga kia:

- Akapāpu i te akaīti i te turanga kino ta te reira au apinga kino viivii pakari ka akatupu kia koe
- Akapāpu i tetai au kakau e te au apinga tau meitaki no te paruru ia koe, e kia
- Akara matatio putuputu aia i toou turanga no teia au apinga kino viivii pakari tei vaitata kia koe.

TE TERENI'ANGA E TE TIAKI AKAMAKO'ANGA (TRAINING AND SUPERVISION)

Ka anoano'ia toou pu ona angaanga kia akapāpu aia e, kia tereni'ia koe, me kare ra, kia tiaki akamako'ia koe e tetai tangata kua oti takere aia i te tereni'ia, no te rave'anga i taau angaanga, ma te kore e kino e tupu kia koe.

TE ANGAANGA TE KA TUPU TE KINO

E tika'anga toou i te pato'i i te rave i tetai angaanga, mei te mea e, ka tupu te kino maata kia koe.

TE TIROTIRO-MATA'IA ANGA TOOU TURANGA ORA'ANGA I TE NGAI ANGAANGA

Me ka anoano maata ia kia tirotiro-mata'ia toou turanga ora'anga i te ngai angaanga, kia na mua toou pu ona angaanga i te pati atu i taau tika'anga kia oronga koe, i mua ake ka raveia ai te tirotiro-mata (monitoring) ia koe. E mea tau kia akakite'ia atu te au mea tei kitea'ia mai i te tuatau i tirotiro-mata'ia ai koe, me kare ra, o taau ngai angaanga. Ka oronga'ia atu kia koe, te au tuatua no toou turanga tei kitea'ia mai, ma te kore tetai ua atu o toou ai taeake i te ngai angaanga e kite i tei tātā'ia no toou turanga ora'anga.

Kare te tangata tutaka akarakara (inspector) o te Tipatimani o te Angaanga, e tika'ia kia akara i toou au rekoti o toou ora'anga, me kare aia e pati atu i te tika na mua kia koe. Ko te taote ra o te tipatimani, ka tika'ia aia i te akara i toou au rekoti.

TA TE ARONGA ANGAANGA TUANGA NO TE PIRI KI ROTO I TE TAUTURU

Ka anoano'ia te au pu ona angaanga kia akataka i tetai au tuanga no te aronga angaanga kia piri katoa atu ki roto i te au kimi'anga ravenga no te ora'anga meitaki ma te kore e kino e tupu i te ngai angaanga. E ravenga teia i te akapuapinga i te kite e te marama o te aronga e turanga kite marama to ratou no teia. Na teia ravenga e pāpu ei e, me tuku te au pu ona angaanga i ta ratou tika no te akateretere'anga i te ora'anga o te aronga angaanga e ta ratou angaanga, tei roto katoa i teia akanoo'anga te manako o te aronga angaanga, no te mea, ko ratou te ka kite i to ratou uorai turanga e meitaki ei to ratou ora'anga i te ngai angaanga ma te kore e kino e tupu kia ratou.

TAAU AU TUANGA TA TE TANGATA ANGAANGA KA RAVE

Ka anoano'ia koe kia kimi ravenga i te akapāpu e, kare te kino e tupu kia koe i te ngai angaanga, e kare katoa koe e rave i tetai angaanga te ka akatupu i te kino ki tetai aronga ke mai no taau i rave, me kare ra, no tei kore koe i rave i tei tau, i te paruru kia kore te kino e tupu kia ratou i te ngai angaanga.

Me te tā-angaanga ra koe i tetai au apinga i te ngai angaanga, i tetai au apinga ke atu, te au matini, e te vai atura, ka anoano'ia koe kia akapāpu meitaki e, kare teia au apinga e akatupu i te kino ki te aronga ko kotou e angaanga ra, me kare ra, no tei vaitata mai ratou kia koe i roto i te ngai angaanga.

TE AKAKOTINGA'ANGA UKI MATAITI NO TE RAVE ANGAANGA KINO PAKARI

Me tei raro ake koe i te uki 15 mataiti, e au angaanga tetai kare koe e tika'ia kia rave. E akara koe i te kapi tuatua tikatikā'i o te Akakotinga'anga Uki Mapu no te Angaanga Kino Pakari (Youth Age Restrictions on Dangerous Work). Ka akamata a te ra 1 o Aperia, 2009, teia au ture i te paruru i te au mapu e rave angaanga ra no tetai tuatau tei akatinamou'ia (contract work).

AU TUATUA AKAKITEKITE AKAOU MAI

Me kare koe i pāpu meitaki i tetai ua atu o toou au tika'anga i te ngai angaanga, atoro'ia atu te www.dol.govt.nz, me kare ra, kapiki'ia atu te Punanga Tinamou o te Tipatimani o te Angaanga i te ora angaanga, ki runga i te numero 0800 20 90 20.

E tauturu akamarama ua teia au tuatua akakitekite, e penei, kare e tau meitaki no te au turanga angaanga katoatoa. Auraka e akariro i teia e, ko te oronga anga tuanga tauturu akamarama no te ture, me kare ra, no te au kite pakari tūkētūkē.

ISBN 978-0-478-28170-5

Kia marama meitaki koe i toou au tika'anga!

